

вигляді у мережі Інтернет та через видання на електронних носіях.

Постійно здійснювати заходи щодо розширення та оновлення сайту Інституту у мережі Інтернет, активізувати популяризацію видань Інституту в засобах масової інформації та на електронних носіях; здійснити роботи по створенню електронного каталогу наукової бібліотеки Інституту в рамках реалізації Програми інформатизації НАН України.

Розширити міжнародне наукове співробітництво у правовій сфері, зокрема, з науковими установами США, Білорусі, Литви, Молдови, Польщі, Угорщини, Чехії тощо.

Активізувати участь у підготовці національних енциклопедичних видань, в т. ч. «Великої української юридичної енциклопедії», а також підготувати електронну версію «Енциклопедії міжнародного права».

В. Н. ДЕНИСОВ,

*доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент НАПрН України*

ДО 70-РІЧНОГО ЮВІЛЕЮ ІНСТИТУТУ ДЕРЖАВИ І ПРАВА ІМЕНІ В. М. КОРЕЦЬКОГО НАН УКРАЇНИ

13 травня 2019 року Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України відзначив 70-річчя свого створення як академічної установи, широко відомої в Україні та за її межами. Він був заснований у 1949 році як Сектор держави і права АН УРСР і згодом перетворений в Інститут, ставши одним з найавторитетніших центрів юридичної науки в Україні, якому присвоєно славетне ім'я його засновника і першого директора академіка АН УРСР Володимира Михайловича Корецького.

В наш час в Інституті працює 80 науковців, у тому числі 79 докторів і кандидатів наук. Серед них 1 академік та 1 член-кореспондент НАН України, 14 академіків та членів-кореспондентів Національної академії правових наук України, 6 заслужених діячів науки і техніки України, 11 заслужених юристів України, 10 лауреатів Державної премії України. За 70 років наукової діяльності Інституту його науковцями опубліковано близько 750 монографій, понад 350 підручників, збірників, довідників і словників, тисячі наукових статей з найактуальніших правових проблем, в тому числі теорії та історії держави і права, конституційного права, адміністративного права, міжнародного права та порівняльного правознавства. Серед них шеститомна «Юридична енциклопедія», десятитомна «Антологія української юридичної думки», тритомна «Енциклопедія міжнародного права».

У цей же день на фасаді будинку по вулиці Богдана Хмельницького, 42 у місті Києві, в якому протягом 1949–1984 років проживав В. М. Корецький, на його честь було встановлено меморіальну дошку. У її відкритті взяли участь: академік-секретар Відділення історії, філософії та права НАН України академік НАН України В. А. Смолій; директор Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України академік НАН України Ю. С. Шемшученко; іноземний член НАН України професор школи права Пенсільванського університету У. Е. Батлер; суддя Європейського суду з прав людини у відставці

доктор юридичних наук, професор В. Г. Буткевич; завідувач відділу міжнародного права та порівняльного правознавства Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України В. Н. Денисов; ректор Київського університету права НАН України професор Ю. Л. Бошицький; науковці Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України; викладачі та студенти Київського університету права НАН України. Виступаючи наголошували на непересічному значенні внеску В. М. Корецького у вітчизняну юридичну науку, міжнародно-правову науку та кодифікацію і прогресивний розвиток міжнародного права.

У виступі В. Н. Денисова, який понад 20 років тісно співпрацював з В. М. Корецьким, розвиваючи його соціологічну школу права, що охоплює дослідження проблем історії держави і права, цивільного права, міжнародного приватного права та міжнародного права, сказано наступне: «Користуючись цією нагодою, важливо ще раз віддати велику шану Володимиру Михайловичу Корецькому як всесвітньо відомому українському вченому, багатогранна діяльність якого безпосередньо пов'язана з багатьма здобутками вітчизняної юридичної науки, в якій він досяг високих вершин, виходячи з практичних вимог свого часу, насиченого історичними подіями всесвітнього значення.

Широко відомим ім'я В. М. Корецького стало ще в 20-ті роки минулого століття, коли він обіймав посаду професора Харківського юридичного інституту. Вже тоді В. М. Корецький створив новаторську концепцію міжнародного господарського права, в якій все більшого значення набула організаторська роль держав як безпосередніх учасниць міжнародних економічних відносин. Структура цієї моделі В. М. Корецького знайшла свій подальший розвиток в міжнародному праві як нової галузі міжнародного права, що почала формуватися в цей час під впливом інституціоналізації міжнародних відносин як таких, включаючи їх економічну складову.

З утворенням у 1945 році Організації Об'єднаних Націй та набуттям Україною в ній членства на правах засновниці в числі інших 50-ти держав Володимир Михайлович Корецький, згідно з рішенням Уряду, створює у 1949 році в Академії наук України Сектор держави і права, перетворений згодом в Інститут. З цього часу тематика міжнародного права стає однією з найважливіших напрямів досліджень Інституту, віддзеркалюючи в своєму поступовому русі небачений в міжнародно-правовій історії розвиток, якому не змогла перешкодити навіть «холодна війна», що велася між двома наддержавами США та СРСР разом з їх союзниками. Значне місце в ній посіли дослідження, пов'язані з діяльністю України на міжнародній арені, особливо її участь в: головних і допоміжних органах ООН; спеціалізованих установах ООН, перш за все в Міжнародній організації праці та Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури; та міжнародних конференціях з кодифікації і прогресивного розвитку міжнародного права, які також проводилися в рамках або під егідою ООН.

В. М. Корецький був першим представником СРСР в Комісії міжнародного права, створеної Генеральною Асамблеєю ООН з метою кодифікації і прогресивного розвитку міжнародного права. Він був першим представником СРСР в Комісії прав людини ООН, взявши активну участь у розробці всесвітньо визнаної Загальної декларації прав людини 1948 року. Він був заступником голови редакційного комітету цієї Комісії, яку очолювала Елеонора Рузвельт –

дружина вже покійного тоді Президента США Ф. Д. Рузвельта, який зробив великий вклад у створення та зміцнення Антигітлерівської коаліції і розгром нацистської Німеччини та її союзників, особливо мілітаристської Японії.

Вінцем діяльності В. М. Корецького як визнаного у світі фахівця з міжнародного права стало обрання його у 1960 році на XV сесії Генеральної Асамблеї ООН і Ради Безпеки ООН суддею Міжнародного Суду ООН строком на 9 років, а саме з 1961 р. по 1970 р. Виходячи з високих професійних та людських якостей В. М. Корецького, колеги-судді Міжнародного Суду у 1968 році обрали його своїм віце-президентом. Видатний польський учений-міжнародник Манфред Ляхс, який в той час також був суддею цього Суду, характеризує в ньому діяльність В. М. Корецького, зазначає: «Кожний завжди знаходить Корецького готовим вступити у тривалу дискусію не лише з правових питань, а й з міжнародних чи філософських; він виявляв жвавий інтерес до усіх граней життя. Невтомний читач він завжди вражав тих, хто його не знав, своїм блискучим енциклопедичним рівнем культури, яким ніколи не хизувався, але постійно виявляв. Він ніколи не наполягав, не вважав свою точку зору найбільш справедливою, намагаючись через діалог з'ясувати предмет і мав щодо нього свою думку».

Ім'я В. М. Корецького широко відоме науковій громадськості зарубіжних країн. Його було обрано: почесним членом Індійського товариства міжнародного права; академіком Мексиканської академії міжнародного права; членом-кореспондентом Асоціації міжнародного права. Він – єдиний учений-правознавець у колишньому СРСР, який був удостоєний звання Героя Соціалістичної Праці (1980 р.). У 1990 році уряд України присвоїв ім'я В. М. Корецького створеному ним Інституту держави і права АН УРСР.

Після того як 26 липня 1984 року Володимира Михайловича Корецького не стало, Інститут до 100-річчя від Дня народження вченого у 1999 році видав його вибрані твори у двох томах, а у 2015 році у зв'язку з 125-річчям від Дня народження – третій том його творів.

Праці В. М. Корецького є пам'ятником його наукової творчості, яка і в нинішніх умовах системної кризи міжнародних відносин та міжнародного права продовжує служити високим цілям пошуку істини в її дійсному глибинному значенні. Найбільш яскравим прикладом успішного використання наукової спадщини В. М. Корецького є Енциклопедія міжнародного права в 3-х томах, що побачила світ протягом 2014–2019 років. Символічно, що третій том цього видання з'явився саме 13 травня 2018 року – в день відкриття пам'ятної дошки на честь В. М. Корецького.

Це перше на пострадянському просторі видання такого роду, в якому встановлення природно-історичних закономірностей розвитку міжнародних відносин складає головний зміст міжнародного права та побудованої на його основі парадигми міжнародного правопорядку.

Дана методологія виходить з соціологічного підходу до визначення специфіки правової природи міжнародного права в ту або іншу історичну епоху, включаючи належність кожної держави до відповідного культурно-історичного типу. Останній значною мірою характеризує місце і роль держави в системі міжнародних відносин, визначаючи її зовнішню політику, в тому числі з позицій міжнародного права.

В Енциклопедії показано, що в сучасний період міжнародні відносини і відповідно міжнародне право характеризуються глибокою кризою внаслідок порушення рівноваги між світовими силами, встановленої за підсумками Другої

світової війни. Причиною цього став розпад СРСР, який співпав із завершенням процесу глобалізації міжнародних відносин, призвівши у 2008 році до економічної кризи системного характеру. З тих пір ця криза лише поглиблюється, зумовлюючи крайнє загострення непримиренних протиріч між головними акторами цих відносин, що ставить під загрозу існування міжнародного правопорядку як такого.

Все це нагадує кризовий стан міжнародних відносин напередодні Першої та Другої світових війн, звичайно зі своєю специфікою, які так і не змогли усунути головну причину цих війн, пов'язану з подоланням ліберальної моделі ринкової економіки, яка неминуче продукує безкомпромісну боротьбу за виживання серед наймогутніших капіталістичних держав і сьогодні ми є свідками такої боротьби, що невпинно посилюється, ставлячи світ на грань Третьої світової війни.

Отже, Енциклопедія міжнародного права демонструє спроможність вітчизняної академічної науки розглядати міжнародне право як об'єктивну реальність, що визначається закономірностями історичного розвитку міжнародних відносин і це дає можливість встановити дійсні тенденції їх трансформації в сучасний період, визначивши характер впливу останніх на міжнародне право і кожну державу окремо.

Титанічна праця над Енциклопедією міжнародного права є кращим науковим здобутком, який її мислитель, нащадки Володимира Михайловича Корецького, змогли зробити в ім'я світлої пам'яті нашого Вчителя і Наставника.

Сподіваємося, що наукова спадщина В. М. Корецького і надалі буде світити науці міжнародного права, сприяючи відкритістю нових шляхів її розвитку».

В рамках урочистостей, присвячених ювілею Інституту, 14 травня 2019 року в приміщенні Великого конференц-залу НАН України відбулася Міжнародна науково-практична конференція «Юридична наука: сучасний стан та перспективи розвитку». Головною метою цього представницького наукового форуму було визначення сучасного стану та перспектив розвитку вітчизняної юридичної науки. З привітальними словами виступили академік-секретар Відділення історії, філософії та права НАН України, академік НАН України В. А. Смолій, директор Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України академік НАН України Ю. С. Шемшученко, директор Інституту законодавства Верховної Ради України, академік НАН України О. Л. Копиленко, президент Національної академії правових наук України академік НАПрН України О. В. Петришин.

У роботі Міжнародної конференції взяли участь вітчизняні та зарубіжні науковці та викладачі, народні депутати України, керівні працівники Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Національної академії наук України, Національної академії правових наук України. Серед доповідей, виголошених учасниками Конференцій, які стосувалися широкого кола питань, пов'язаних з основними проблемами, які стоять сьогодні перед юридичною наукою, освітою і практикою, слід назвати доповіді: директора Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України академіка НАН України Ю. С. Шемшученка; заступника директора з наукової роботи Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України академіка НАПрН України О. В. Скрипнюка; віце-президента НАПрН України – керівника Київського регіонального центру НАПрН України академіка НАПрН України Н. С. Кузнецової; завідувача відділом теорії держави і права Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України академіка НАПрН України Н. М. Оніщенко; народного депутата

України, доктора юридичних наук В. В. Карпунцова; іноземного члена НАН України та НАПрН України У. Е. Батлера; Генерального секретаря Асоціації суддів країн-підписантів Меморандуму співпраці: Вірменії, Грузії, Естонії, України, Казахстану та Польщі В. В. Тордія; заступника директора – керівника Інституту правових досліджень Національного центру законодавства і правових досліджень Республіки Білорусь, кандидата юридичних наук, доцента С. М. Сівця; директора Інституту правових досліджень Наукового центру суспільних наук Угорської Академії наук, старшого наукового співробітника Ф. Гардош-Орос; почесного професора-дослідника Інституту правових досліджень Наукового центру суспільних наук Угорської академії наук, почесного професора Католицького університету імені Петра Пажмані доктора юридичних наук, професора Чаба Варга; завідувача відділу історико-правових досліджень Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України, кандидата юридичних наук, професора І. Б. Усенко.

Після завершення наукової Конференції відбулося урочисте засідання трудового колективу Інституту, присвячене 70-річному ювілею цієї академічної установи. Крім учасників Конференції, у засіданні взяли участь: віце-президент НАН України академік НАН України С. І. Пирожков; перший заступник Голови Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України доктор педагогічних наук, професор О. В. Співаковський; Уповноважений Верховної Ради України з прав людини у 1998–2012 рр. кандидат юридичних наук, професор Київського університету права НАН України Н. І. Карпачова; декан юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка доктор юридичних наук, професор І. С. Гриценко; декан факультету політології та права Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова доктор історичних наук, професор Б. І. Андрусишин; представники органів виконавчої влади України, науково-дослідних установ і вищих навчальних закладів України та громадських організацій. Багаторічна сумлінна праця та внесок в розвиток юридичної науки України низки наукових співробітників Інституту відзначено почесними нагородами та відзнаками Президента України, Верховної Ради України, Прем'єр-міністра України, інших органів державної влади та громадських організацій.

О. В. СКРИПНЮК,

*доктор юридичних наук, професор,
академік НАПрН України*

ТОРЖЕСТВО УКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЧНОЇ ПРАВОВОЇ НАУКИ

13–14 травня 2019 року відбувся ряд урочистих заходів, присвячених 70-річчю створення Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України. У травні 1949 року був створений Сектор держави і права в системі АН УРСР, який 1969 року був перетворений в Інститут держави і права. За 70 років Інститут та його колектив пройшли великий і славетний шлях творення, титанічної роботи та перемог чотирьох поколінь науковців.